

uitgenoodigd om voor hem te verschijnen. De Gouverneur-Generaal hechte toen persoonlijk het grootkruis van de Militaire Willemsorde op de borst van den gedecoreerde en hing hem desjerp die daarbij behoort om, om daarna, als plaatsvervangervan H. M. de Koningin, een flinke en kernachtige rede te houden, die met een krachtige stem werd uitgesproken en waarbij het gevoel den spreker op het einde diep te overmeesteren. Z.E. wees er op, dat, sedert de benoeming tot Grootkruis der M. W. van den verdediger der Citadel van Antwerpen in 1882, vóór van Heutz slechts één enkelen Nederlander, buiten het Vorstelijk Huis, deze onderscheiding was te beurt gevallen, aan generaal J. van Swieten. En toen daarna de Gouverneur-Generaal van de verhevenheid afdaalde en den generaal van Heutz hartelijk de hand schudde, toen was het voor alle aanwezigen een onvergetelijk oogenblik. Na sluiting van den ban was overste de Lannoy, als oudste der tegenwoordige ridders 3e klasse, uitgenoodigd de accolade te geven, den kanselier der orde daarbij vervangende en nadat generaal van Heutz op de vraag van den landvoogd, betuigd had geen antwoord te zullen geven op de rede van Z.E., (*) vertrok de Gouverneur-Generaal op gelijke wijze als hij gekomen was.

En donderend hoera tot driemaal toe met een „Leve generaal van Heutz!” verbrak op eens de stilte.

(*) Zeer terecht en zeer correct.

Veeveelt (II). Ervaren fokkers zien dan ook op een afstand reeds, wat er in een paard of rund zit, wat er van te verwachten is als fokdier.

Jarenlange ervaring verschaft hun een scherp blik op het dier in zijn geheel, zonder daarom het gewicht van den vorm der bijzondere lichaamsdeelen uit het oog te verliezen.

Rekening houdende met zijne belangen moet dus zooveel mogelijk gestreefd worden naar een volmaakt dier in al zijn vormen. Wanneer men dit in het oog houdt, zal men voor overdriving in eene of andere richting gevrijwaard blijven. Zulk een dier heeft voor alle eigenschappen vrijwel evenveel aanleg, zoowel voor arbeid, als melkproductie en vleeschaanzetting. Het lichaam zal in vorm eenigszins eene wijziging ondergaan, geheel beantwoordende aan de diensten, die er van gevergd worden, zonder dat er gevaar bestaat voor wanverhoudingen.

De eigenschappen, welke men gaarne wenscht bij de fokdieren en de redenen, waarom deze zou moeten zijn in het belang van de fokkerij, zullen we hier niet behandelen. Ook zou het ons te ver voeren de methoden van fokken bij de verschillende huisdieren na te gaan. Het was meer de bedoeling in het kort enkele grondregels der algemeene veeveelt te bespreken, waarmee ieder, die zich met deze zaak wil oecupieren, noodzakelijk rekening moet houden.

Zonder rationeele veeveelt is onder de tegenwoordige omstandigheden op Java geen behoorlijke landbouw mogelijk. Slechts met behulp van een gezonden krachtigen veestapel kan de grondbewerking zóódanig plaats vinden, dat de productie verhoogd wordt.

De toestand, waarin de veestapel verkeert, levert vrij juist een maatstaf ter beoordeeling van de welvaart eener landbouwende bevolking. Voor het grootste gedeelte van Java moet dit oordeel helaas zeer ongunstig luiden.

In de inrichting van den heer van der Steur nu moeten de jongens van jongs af werken, zoodat ze, op een leeftijd van 18 jaar gekomen, daar niet tegen opzien.

Zulke krachten zijn onmisbaar in de kolonie. Er kunnen te Gamburg Waloeë minstens wel 20 van deze jongens werkzaam zijn. Van den beginne af behooren ze te leeren werken met landbouwgereedschappen en gebruik maken van ploegve. Het is eene dwaling te denken dat de dommen nog altijd goed genoeg zijn voor den landbouw en de veeveelt. Eigen initiatief toch wordt bij dit bedrijf vereischt, zoodat uit het voorafgaande duidelijk blijkt.

De intellectueel minder hoogstaanden kunnen veel beter opgeleid worden voor kler- of schoenmaker, voor welke handwerken slechts noodig is aanleeren tot op zekere hoogte en dagelijks herhalen hetgeen den vorigen dag geschied is. Behalve dat de veestapel in dienst van den landbouw staat, komen de producten als melk en boter ten bate van de kolonie, terwijl het gemeste vee gemakkelijk zijn koopers vindt, omdat West-Java grootendeels van hier uit van slachtvee wordt voorzien.

Na degelijk practisch onderricht te hebben ontvangen, zouden de vrouwelijke leden van de kolonie, behalve de huishoudelijke werkzaamheden, de zuivelbereiding op zich moeten nemen. (Wordt vervolgd.)

Midden-Borneo. In zijn kroniek schrijft de heer Schimmel in de Soer. Ct. o. a., dat hij met minder vertrouwen den loop der gebeurtenissen in Midden-Borneo te gemoet ziet.

De daar verkregen toenadering van de zijde van Goesti Arsat, den pretendent-sultan en de pergoestian is op niets gebaseerd, schrijft hij. Men kan onmogelijk met eenigen grond beweren, dat de vijandige partij de kracht onzer wapens heeft gevoeld en daarvoor buigt. Het is volstrekt niet onmogelijk dat, indien de regering de schijnbaar zoo gemakkelijke en op onverklaarbare wijze verkregen onderwerping aanneemt, de gevolgen daarvan aan een Lombok-overval doen denken.

Hij heeft reden te gelooven dat de regering uiterst voorzichtig te werk zal moeten gaan.

Het verstandigste zou wel zijn Goesti Arsat en zijn partijgenooten in de gelegenheid te stellen te toonen dat hun onderwerping inderdaad gemeend is, die dus aan te nemen, maar onmiddellijk het terrein in groote uitgestrektheid te verkennen en geschikt te maken voor onze troepen.

Hoewel wij geen reden hebben om zoo pessimistisch gestemd te zijn, vonden wij eene opnemng van dit bericht niet geheel ongewenscht.

Uitbreiding der Staatsspoorwegen. De verschillende uitbreidingswerken zijn nu alle onderhanden genomen. De aanleg der lijn Padalarang-Krawang, de ontbrekende schakel in de lijn der Staatsspoorwegen door geheel Java, welke later slechts onderbroken zal worden door den tak Solo-Djokja der N. I. spoorwegmaatschappij, vordert boven verwachting goed; het moeilijkste werk, de tunnel van Sasakaat naar Tjihadjoewang, is zoo goed als klaar; de zijsporen Tanah-Abang, Struiswijk-Pasar Senen en Kemajoran-Antjol vorderen eveneens; kortom van alle zijden tegelijk aangevangen, brengt elke dag het werk der voltooiing nader.

Maar van den bouw van een centraalstation hoort noch ziet men iets, zegt het Bat. Nbl., waaraan dit opstel is ontleend.

Het is de N. I. spoorwegmaatschappij, die een spaak in het wiel heeft gestoken, daar door de bovengenoemde nitbreidingswerken nu juist niet de belangen der N. I. spoorwegmaatschappij worden gediend. De lijn Padalarang-Krawang toch zal, niet eens meer in eene ver verwijderde toekomst, worden de natuurlijke en de

bevoorrechte mededingster der lijn Batavia-Buitenzorg van de N. I. spoorwegmaatschappij.

De natuurlijke mededingster, omdat de weg over Padalarang de reis naar de Preanger met eenige uren bekort, zoodat reeds uit dien hoofde het verkeer, in het bijzonder het personenverkeer, van de nieuwe lijn gebruik zal maken; de bevoorrechte mededingster, waar de staat van zelf zijn ambtenaren langs de nieuwe lijn zal laten reizen en zijn goederen daarlangs vervoeren. Voor het voorgaand personen- zoowel als voor het goederenvervoer heeft dan de lijn Buitenzorg-Batavia zoo goed als afgedaan.

De N. I. spoorwegmaatschappij begrijpt dat haar lijntje naar Buitenzorg, zoodra Padalarang langs Krawang met Batavia is verbonden, heeft afgedaan, als een zeer winstgevende tak in de hoofdlijn van den staat, afdaalt tot een voedingslijntje, een locaalspoor. Zij tracht dit nu te verhoeden en heeft daarom voorgesteld het station te Weltevreden (Koningsplein) met het daarbij behoorend emplacement, eene uitbreiding te geven in die mate, dat men daar ingericht zal zijn op alle eischen van het vervoer ook langs de nieuwe verbindingswegen. En op dit voorstel der N. I. spoorwegmaatschappij zijn de plannen voor het groote centraalstation der staatsspoorwegen niet afgestuit, maar toch voorloopig tot staan gebracht.

De N. I. spoorwegmaatschappij doet het voorstel, handig gebruik makend van de omstandigheid dat haar lijnen, door den drang der omstandigheden, vallen in de onafhankelijke lijnen van den staat, handig speculerend op het veel misbruikte wachtwoord van Indië's geldnood, om haar hoofdstation ten koste van twee tonnen gouds pasklaar te maken voor den nieuwen dienst, weldra door den nieuwen toestand in het leven te roepen, wetend dat daaruit onvermijdelijk moet volgen behoud van een deel van het vervoer, waarvan zij, dank harer tusschenlijn, het monopolie bezat.

Maar, zegt het Bat. Nbl., de moeilijkheden die het behoud van het station Koningsplein als centraalstation zou medeslepen, zijn aanzienlijk, een dagelijksche plaag van wisseltreinen, tusschentreinen, in- uit- en overladen en al wat dies meer zij. De keuze is niet moeilijk.

Het nieuwe centraalstation moet er komen. Het is onmisbaar.

Ongeveer tusschen gang Kadiman en gang Kemajoran zou het station moeten komen. Het terrein, ingesloten door de Defensielijn van den Bosch ten westen, de spoorbaan ten oosten, gang Kemajoran ten noorden, Kepoe ten zuiden, zoodat eene breede strook langs de baan naar het thans bestaande emplacement van Pasar Senen zal onteigend dienen te worden, welk onteigend terrein in zijn geheel benut zou worden voor sporen en zijsporen met een afzonderlijke toegangsweg, dwars door naar Goenoeng Sahari, waardoor niet minder dan vijf wegen zouden voeren naar het station dat, door de onmiddellijke nabijheid van stoom- en elektrische tram, bij uitstek gunstig gelegen zou zijn. De halte Kemajoran zou komen te vervallen, het station Pasar Senen vergroot en tot goederenstation ingericht worden. Aan het nieuwe centraalstation zou gezorgd worden voor alle gemakken, welke het gewone vervoer en voor alle werken, welke het militaire vervoer op groote schaal noodig maken.

Het Pakoe Alamsche huis. Bijna een jaar is verlopen sedert den dood van Pakoe Alam VI, alias Pangeran Adipatie Notokoesoemo. Wel werd als pretendent en wettelijk benoembaar Pakoe Alam VII, van dien tijd af, beschouwd de 17-jarige Radhèn Mas Soerardjo, zoon van P. A. Notokoesoemo, doch eene definitieve aanstelling bleef steeds uit.

Aan het Bat. Nbl. ontleenen wij het bericht, dat de prins van het P. A. huis thans door den resident in kennis gesteld zijn met het volgende besluit, door de regering genomen:

De Gouverneur-Generaal acht het niet raadzaam Radhèn Mas Soerardjo thans reeds met het bestuur te belasten, doch is van oordeel dat het beter is, zoo hij eerst het eindexamen van de hogere burgerschool aflegt en daarna nog de cursus der 2e af. van de opleiding voor inlandische ambtenaren doorloopt. Z.E. vertrouwt dat hij dan, 23 à 24 jaar oud geworden, de noodige ervaring en kennis zal verkregen hebben om zijne moeilijke taak te aanvaarden.

Gedurende de jaren daaraan voorafgaande, verlangt Z.E. het beheer over dat huis te stellen in handen van een raad van beheer, waarvoor de volgende leden zijn benoemd: de resident, voorzitter; de assistent-resident van Koelon Progo, de gewestelijke secretaris, pangeran Sasraningrat en pangeran Notodirodjo.

Pangoengsen. Aan het verslag over de maand Juli van deze kolonie voor noodlijdende inlanders ontleenen wij dater over die maand aan giften zijn ontvangen f 33 van drie vrienden in Indië en van den heer Wijnhaendts te 's Hage, bij gelegenheid van diens huwelijk f 25, zoodat er op 1 Augustus een saldo in kas aanwezig was groot f 3182,10; terwijl de uitgaven hebben bedragen f 494,85.

De directrice, mej. M. Jansz., maakt dan ook met innige dankbaarheid van deze giften gewag, alsmede van 30 wollen dekens, die de Wittekruijskolonie voor hare armen afstond.

Wat een blijdschap onder de kinderen, toen ik die dekens uitdeelde en hen er warmpjes mede toedekte! zoo lezen wij in haar verslag. Ook eene gift van de firma Jozef Müller en Co. te Soerabaja, bestaande uit vier ijzeren varkenslemmen, was haar zeer welkom.

Wegens de goedkoopheid der padi was zij in staat veel op te kopen, wat zij te veel heeft, wordt later toch met winst verkocht. Van giften door bijzondere Christenvrienden en door de gemeente van zevende dagsbaptisten haar gezonden, heeft zij naast haar eigen woonhuisje eene woning voor de weezen gebouwd, welk weeshuis met een vroolijken dag is ingewijd. De kinderen kregen een vrijen dag; zij deden te zamen een uitstapje naar de hooger gelegen bergtoppen, hadden daar een eenvoudig feestmaal en des avonds eene vroolijke bijeenkomst in het nieuwe gebouw, dat er recht gezellig uitzag, met platen aan de wanden, door eene vriendin uit Amerika gezonden. De kinderen doen hun best om hun huisje schoon te houden. Langzamerhand zal er ook een school gebouwd worden, maar, bij gebrek aan een onderwijzer, zal de directrice zelf eerst met het onderwijs moeten belasten, zoodra zij het toezicht over de andere werkzaamheden aan een heer kan overgeven.

De tentoonstelling te Blitar in 1904.

In het Soer. Nbl. vinden wij een prospectus der gewestelijke tentoonstelling van producten van landbouw, veeveelt en nijverheid, die in het volgende jaar te Blitar zal gehouden worden, met de indering in afdelingen en groepen en eenige algemeene bepalingen voor exposanten en andere belanghebbenden.

De Ie afdeling bestaat uit 4 groepen.

Groep 1 omvat den landbouw en wel: koffie, tabak, suiker, cacao, vanille, thee, indigo, caoutchouk, gutta-percha, kina, coca, notemuskaat, foelie,

kruinagels, ramé en andere vezelstoffen, kapok, rijst, djagoeng, gambir, meelsoorten, oliegewassen, ketellaan- en katjangsoorten en andere landbouwproducten.

Groep 2 den boschbouw: houtsoorten, boschgewassen en boschbijproducten.

Groep 3 den tuinbouw: groenten (europeesche en inlandesche), vruchtboomen, vruchten, tjangkokkans, bloemen en sierplanten.

Groep 4 A. Nutten en plagen van land-, bosch- en tuinbouw: meststoffen, insecten, andere plagen; bestrijdingsmiddelen dezer plagen.

B. Hulpmiddelen, gereedschappen, werktuigen bepaaldelijk ten dienste van land-, bosch- en tuinbouw.

De IIe afdeling bestaat ook uit 4 groepen.

Groep I omvat de veeveelt: runderen, paarden, geiten en schapen en wel: fok-, trek-, en slachtvee, melkgevend koeien, geiten, schapen, (inheemsch, buitenlandsch, bastaardsoorten) werkpaarden, draagpaarden, luxe paarden (inheemsch, buitenlandsch, bastaardsoorten) voeder, medicijnen, tuigen enz. voor runderen en paarden.

Groep 2 Hoenderveelt: kippen, eenden, duiven, ganzen, kalkoenen enz., eieren (inheemsch, buitenlandsch, bastaard).

Groep 3. In het wild levende viervoetige dieren, vogels enz. en wat daarvan afkomstig is en daarmede in verband staat.

Groep 4. Jacht en visscherij. Voortbrengselen, wapens, jachtgereedschappen, vischtuig, vaartuigen enz., vischvijvers.

De IIIe afdeling omvat: smidswerk, blik- en koperslagerwerk, timmerwerk, modellen van huizen enz., bruggenbouw, vlechtwerk en andere bewerking van bamboe en rotan, kadjang-enz., pottenbakkerskunst, kalkbrandrij, steen- en pannbakkerij, zadelmakerij, schoenmakerij, andere lederbewerking, goudsmidwerk, schildpad-, been-, hoorn- en ivoorbewerking, houtsnijwerk, batikken, weefsels, transportmiddelen en andere voortbrengselen van kunst en nijverheid.

De Wittekruijskolonie. Uit Salatiga werd onlangs aan het Soer. Hbl. geschreven, dat de heer van Emmerik niet gelukkig is geweest in de keuze van een terrein als Warak voor zijne kolonie, dat toch ontbloeit is van water, terwijl de gronden er slecht zijn. Beter zou het volgens den schrijver zijn, indien de leider dier kolonie deze verplaatste naar het erpachtspersceel Samirono, vroeger het eigendom van den heer Quarles de Quarles. De Locomotief deelt naar aanleiding hiervan mede, dat de heer v. E. Warak slechts koos als „pis aller”, in afwachting, dat hem door de regering Samirono, dat hem reeds goed bekend was, zal worden afgestaan.

Over thee en theecultuur. Het verslag eener reis naar de theedistricten van Britsch-Indië en Cejlon, ondernomen door de heeren H. J. Nelscher en A. A. Holle, in opdracht van de Cultuurmaatschappij Parakan-Salak is de titel van een livig boekwerk bij de firma G. Kolff te Batavia verschenen, doch niet in den handel verkrijgbaar.

Het rapport bevat de resultaten dier reis en van het onderzoek naar het voor Java meest gewenschte type van Assamheesters, o. a. voor nieuw aan te leggen en ter vervanging van oude tuinen; een onderzoek naar de geheimen, verbonden aan den handel in theezaad en in marktthee; de theebereiding in haar gangen omvang en verder wat er nog meer voor den Java-theeplanter valt op te merken en te leeren in de britsch-indische school.

Hoewel deze reis geheel en al zou worden ondernomen ten behoeve van bovengenoemde cultuur-maatschappij, heeft het deze maatschappij toegeschenken, dat de resultaten dier reis ook van algemeen belang zijn. Zij besloot derhalve om dit rapport ten nutte onzer thee-industrie en der collega's in Ned.-Indië in druk te doen verschijnen en aan belanghebbenden bij de theecultuur een exemplaar daarvan aan te bieden.

Het werk is zeer interessant, keurig uitgevoerd en met een 25tal photographiën versierd. Aan het einde zijn vele afbeeldingen van diverse typen van theebladen in goeden kleurendruk gegeven en nog eenige belangrijke bijlagen gevoegd.

Stadstuin te Semarang. Aan de Locomotief ontleenen wij het bericht, dat te Semarang in principe is besloten tot den aanleg van een stadstuin, die komen zal op gedeelte van de alon-alon, begrensd door het Paviljoenhof, den weringinboom, regentswoning en de medsjit. De bestaande cementen vloer komt dus in den tuin en zal, na eene goede reparatie, uitstekend dienst kunnen doen bij gelegenheid van een balchampsre. Vooral mooie gazons zullen worden aangelegd, terwijl veel gasiantaars zullen branden, om den tuin mooi te verlichten. De contributie voor de leden van den tuin zal zoo laag worden gesteld, dat de meest bescheiden beurs er bij kan.

West-Indische Berichten.

Den 31sten Augustus 11. is de verjaardag van koningin Wilhelmina in onze West op luisterrijke wijze gevierd, ingevolge de programma's die, voor Paramaribo en Willemstad reeds eenigen tijd te voren waren vastgesteld. Was voor de kolonie Suriname nog aanleiding om te herdenken het heugelijk feit van den, in het afgelopen levensjaar onzer beminde vorstin aangevangen spoorwegaanleg, in de zusterkolonie zal de omstandigheid, dat de ingevallen regens velen voor honger en gebrek behoeden, niet weinig tot de feestvreugde hebben bijgedragen. Laat ons hopen dat, wanneer ten volgenden jare deze feestdag voor heel het nederlandse volk wederkeert, afdoende maatregelen zullen zijn getroffen, opdat de angst en vreeze, waarin zoo menigeen op Curaçao den dag van morgen tegemoet zag, tot het verleden zullen behooren, waar zulks met betrekkelijk geringe kosten kan worden verkregen.

De goud-industrie van Suriname begint het te meenen. Na den Juli-aanvoer van ruim 85.000 grammen valt over Augustus een aanvoer te Paramaribo van 100.496 grammen te constateren, waardoor die over het loopende jaar op ruim 450 kilogrammen werd gebracht. De „Concessies Gros” in het district Saramecca en de „Compagnie des mines d'or” in het district Lava spanden ook nu weder met een Augustus-aanvoer van resp. 17.421 en 22.469 grammen de kroon. Voor laatstgenoemde maatschappij levert de vergelijking met den Juli-aanvoer een nadeelig verschil van ruim 7000 grammen op. Het plaacer van Hemert kreeg een schotje en voerde over Augustus omstreeks 2000 grammen meer aan dan in den loop der vorige maand.

Onder de mijnbouwondernemingen, die in Augustus 1.1. meer dan 1000 grammen goud te Paramaribo aanvoerden, komt ook de Mindroneti Pl. Mining Co met 4904 grammen voor.

Met de cacao-cultuur, dien anderen factor waar zooveel voor de kolonie van afhangt blijkt het minder naar wensch te gaan. Nadat in de tweede helft van het vorige jaar de opbrengst der plantages zoo goed als tot nihil was gereduceerd door het optreden der krulloten-ziekte, viel over de eerste helft van dit jaar weer merkbare verbetering waar te nemen, zoodat de

productie over laatstgenoemd tijdvak ongeveer gestond met die in de gelijknamige periode van het vorig jaar. De zware regens hebben de uitbreiding der ziekte in de hand gewerkt, zoodat reeds veel schade aan aanplantingen is toegebracht. Nu zal, tengevolge van ingetreden droge seizoenen, de ziekte wel weder afnemen en zullen de planters wellicht, over het laatste halfjaar van 1903, meer product van hun tuinen trekken dan in de laatste zes maanden van 1902, maar het ge- het bedrijfskapitaal is door de slechte tijden, die beleefden, zoo goed als op en enkelen hebben dan reeds aan het bestuur der „Vereeniging voor grooten landbouw” doen weten, dat zij spoedig meer in staat zullen zijn om hun arbeiders te betalen. Dat roept ons de tijden van 1884 in het gehele terug, toen in Demerara zoowel als in Suriname ondernemers ook hun europeesch personeel niet konden betalen en b.v. aan een geëmployeerde in Demerarasche werd aangeboden, om tegen geen huysvesting en algeheele verpleging te blijven tot en wijle betere tijden zouden zijn aangebroken, wanneer het volgens de oorspronkelijke overeenkomst aankomend tractement ten volle zou worden uitbetaald. De surinaamsche cacaoplanters zitten nu, voor een deel ten minste, tengevolge van de geringe medewerking van het europeesch kapitaal, dat zich niet met speculaties afgeeft, leelijk te houden met al het werkvolk, dat zich op hunne ondernemingen bevindt.

De Landbouwvereniging heeft nu onlangs besloten om het gouvernement te verzoeken zich het loon zoo zwaar bezochte cacaoplanters en van het werkvolk aan te trekken, door de immigranten te werk stellen aan den spoorwegaanleg, of andere groote werken, tegen restitutie aan de ondernemers van de loonen van aanvoer, in evenredigheid met den loopenden contractduur. Wij meenen dat, zoo reeds voorzien is in de behoefte aan, voor verschillende werken van openbaar nut noodige werkkrachten, de inwilliging van dit verzoek veel te zeggen zal. Het gouvernement zou zich anders toch onkosten moeten getroosten voor den aanvoer van arbeiders. Mochten de vooruitzichten voor de cacao-cultuur weer beter gaan staan, dan zouden voor de, thans noodlijdende ondernemingen weer nieuwe werkkrachten kunnen worden aangevoerd.

De heer M. S. van Praag, gedurende 25 jaren van de Koloniale Staten van Suriname, is naar Nederland vertrokken. Aan het woord van waardheer, dat *Onze West* aan den heengangende wijde ontfangen wij, dat de heer van Praag sedert dertig jaren al de firma van Praag dreef, die ongeveer een halve eeuw in de kolonie heeft bestaan en nu door dit vertrek heeft opegehouden te bestaan. De firma beoogde namelijk den handel met de Vereenigde Staten had om haar soliditeit en integriteit in zaken te goeden naam.

In het particuliere leven was de heer v. P. behulpzaamheid in persoon. Zijn weldadigheidsbehoefde zich ook niet bij zijn vertrek. Tal van stellingen toch werden met ruime giften door hem bedacht.

Onder de benoemingen treffen we die van den heer P. C. Swemer tot tijdelijk ingenieur bij de koloniale spoorwegen aan. Waarschijnlijk is deze de ingenieur der Z. A. S. M. van dien naam, die zijne medewerking bij het opblazen der groote spoorwegbruggen in Trinitaal met 2½-jarige krijgsvangenschap op Curaçao moest boeten.

RECLAMES.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 119 a

Gewaarschuwd wordt tegen

arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALLEN

Onderwijs Vertalingen

Welk aandeel moet aan onze vloot bij de verdediging van den O. I. Archipel worden toegekend en welke vloot hebben wij in Indië noodig?

Ziedaar twee vragen, die onlangs in de *Sem. werden behandeld en waaraan het volgende is ontleend.*

Een leger te velde heeft eene voortdurende aanvulling noodig van personeel en materieel, ten einde hoorlijk op kracht en voldoende uitgerust te blijven. In de verdediging van de koloniën in hoge mate afhankelijk zijn, wat die aanvulling betreft, van het buitenland, in het algemeen en van het moederland in het bijzonder, en deze aanvulling slechts verzekerd blijft, zij te oek maar ten deele, zoolang de vijand niet absoluut meester is ter zee, is het gebiedend noodzakelijk, dat dit meesterschap zoolang mogelijk te bewistven.

Een leger zonder aanvulling is een verloren leger en daarom zijn koloniën, zonder eene behoorlijke vloot ter harer verdediging, reeds van te voren bij een ongelukkig val als „verloren” te beschouwen.

De vijand, meester ter zee, kan al zijne verdedigingsherstellen en dus geleidelijk de meerdere worden van ons, bij elk gevecht zich verzwakkend, leger. Afgezien nog van de verdediging der overige eilanden, die te geen of slechts zwakke bezittingen, geheel afhankelijk zijn van de vloot, is, voor het openhouden der verdediging met het buitenland, bij de defensie van de hoofdstedeling Java, eene vloot, behoorlijk voor de taak berekend, beslist noodzakelijk.

Den 20 April 1898 verklaarde het amerikaanscongres Cuba onafhankelijk en stelde het aan Spanje doen en zijne troepen van daar terug te nemen. Een blokkade van de noordkust van Cuba van Cardenas tot Bahia Honda werd uitgeschreven op den 23sten eerst den 25n April werd de oorlog verklaard.

Iets dergelijks zal vermoedelijk ook ten onzen ebeuren. Eene vreemde mogendheid zal ons een eisen stellen en om dezen kracht bij te zetten, begint met het zenden van een escader, ten einde, ofschoon nog in vollen vrede, de z.g. vredes-blokkade in te stellen en het recht van embargo op onze handelschepen toe te passen. Waarschijnlijk zal deze mogendheid daarbij verklaren, dat alle concentratie van troepen beschouwd zal worden als eene oorlogsvaart.

ADVERTENTIËN.

Postzegelverzamelaars.

Vraagt mijn RECLAME CATALOGUS (Januari 1903) die U gratis en franco wordt toegezonden.
H. W. M. M. BRANS, Rotterdam.
Philatelisch Bureau. — Geldersche Kade 12.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 1447.

Importeur van Indische Ingrediënten voor de Rijsttafel.
Goela aren, Mie, Soe-oen, Ketan, Kemirie, Kloeak, Gandaria en Rebong assin, Roode visch, Ketjap Bentings, Bombaj's ducks, Samballans, Boemboe's, Guava, Gebroken Mie 20 cts. de 5 ons (tijdelijk), Geraspte Klapper.
V. WOERKOM'S Nieuwe Jams en Vruchten op eigen sap (onovertreffbaar).

Chaussures Françaises et Americaines
A. Kogels & Zoon,
56. Prinsstraat 56. — 's-Gravenhage.
Steeds voorhanden
Heeren- en Damesschoeisel,
SPECIAAL VOOR INDIË.

KOOP NU

Kunstbloemen, en men heeft den geheelen winter een passende SALON- en SERREVERSIERING.
Kunstbloemen, prachtig nagebootst, niet te onderscheiden van „levende”, verkrijgbaar in het Bloemenmagazijn van
HERMAN VOORHOEVE,
Zoutmanstraat, hoek Prins Hendrikplein.

F. H. BOTHE,
21, Veenestraat -- Den Haag.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.
Nouveauté's voor elk seizoen!
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKEPRIJZEN.

MEIJER & CO'S
TIJNTE JENEVER
BRANDEWIJN
OUWESCHIEDAMMER
DISTILLEERDERIJ DE PALMBOOM, SCHIEDAM

Vraagt offerte voor Ned. OOST- en WEST-INDIË.
Agent voor den Haag en omstreken, de Heer
A. DE SWERT. Schenkweg 216

Th. A. A. SIMONIS
34 Groenmarkt.
DEN HAAG over de Prinsstraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.
in GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT.

OVERHEMDEN

NAAR
MAAT

Glösten
CHEMISTE
BOUWSTRAAT 24/26 DEN HAAG.

Uit Oost-Indië ontvingen wij, per draad, de droeve tijding van het overlijden onzer geliefde moeder en behuwmoeeder, Mevrouw de Weduwe C. G. TROMP, geboren RIJKSCHROEFF.

DEN HAAG, 29 September 1903.
N. VAN ZUYLEN—TROMP.
G. E. V. L. VAN ZUYLEN.
Jo. G. TROMP.
Eenige en algemeene kennisgeving.

Eene jonge dame
in 't bezit der hooflacte v/h. Fröbelen, wenscht eene familie naar Java te vergezellen en de kinderen aan boord bezig te houden, tegen vergoeding van een gedeelte der reiskosten
Franco brieven Bureau van dit blad
Haagpoort 4.

PIANO-ONDERWIJS
(zowel aan eerstbeg. als aan meer gevorderden).
CAROLINE HINLOPEN,
Riouwstraat 127, Den Haag.

GEVESTIGD:
J. M. KLINKHAMER,
Tandarts,
L. v. Meerdervoort 132,
bij de Van Diemenstraat.

C. Nelck,
Behanger, Stoffeerder en Beddenmaker,
Van Merlenstraat 55,
'S-GRAVENHAGE.

Levert en Repareert alle Gestoffeerde Salon- en Eetkamer-Ameublementen.
Belast zich met verhuizen en in orde brengen van GEHEELE INBOEDELSEN onder waarborg tegen concurreerende prijzen.

Eduard Pelger,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsstraat 39,
'S-GRAVENHAGE.

Simplex Rijwielen.
Gramophones.
Sport-Artikelen.
Sport-Kleding.
FRANS ERNST,
Buitenhof 1, 's-Hage.

KON. NED. STOOMVERWERF
Opgericht 1864.
J. HOEVELS.
ROTTERDAM.
CHEMISCHE WASSCHERIJ.

DAMES LAMBOUY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
W. VAN OLPHEN, Molenstraat 39, " "
B. STRAUB, Frederikstraat 40, " "
VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, " "

GIDS
VOOR
Repatriërenden,
Gratis aanbieding van de Haagseche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”
Haagpoort 4.
Deze gids wordt in de onderstaande hotels gratis aan de repatriërenden aangeboden:
Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java” „
Hôtel „Ort” „
„ Du Pavillon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.
Vraag prospectussen voor advertentiën.

Magazijn „NEDERLAND”
Spui hoek Spuistraat, Den Haag.

Voor het NAJAAR- en WINTERSEIZOEN ontvangen de nieuwste Stoffen en Modellen:
Demi-Saisons,
Costumes,
Regenjassen,
Capes,
Chambrecoaks.

Bekroond met Gouden en Zilveren Medailles.
Spiegel- en Lijstenfabriek, Kunsthandel
VAN
P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN,
HOFLEVERANCIERS — DEN HAAG.
Fabriek en Kantoor: NIEUWE HAVEN 140—141. Teleph. Interc. N°. 112.
Filiaal: PIET HEINSTRAT 81.
Uitgebreide keuze geëncadreerde Gravures, Platen en Foto's, Spiegels, Portretlijsten en Morastandaards.
Encadrementen voor Schilderstukken, Gravures, Platen, Photographiën enz.
Oververgulden en repareren van Spiegels en Schilderijlijsten. Schoonmaken van Gravures, enz.
Mora's op iedere maat leverbaar. Export naar Oost- en West-Indië.
Inlichtingen omtrent alle TE KOOP of TE HUUR zijnde HUIZEN en VILLA'S te 's-Gravenhage en Scheveningen
FALKENBURG & Co.,
Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.
Dennenweg 64, den Haag.
Registers voor PENSIONS, enz., liggen ter inzage.
Toezending **WONINGGIDS** gratis.
Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.
Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,
Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerken.
Gecomprimeerde Photo-Artikelen.
CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxermiddelen.
WONDEROLIE-PASTILLES }
INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHÉ AANVOER.
LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGERINGEN.
Zie aanbevelingen Nederl. Roode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Kortweg, Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.
Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.
Vraag slechts ons Fabrieksmerk. Te bekomen bij alle Apothekers.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeling 's-Gravenhage.
Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 195, zijn van 10—12 en van 2—4 uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie den heer G. C. A. DE WITT, de Perponcherstraat n°. 93.

En modiste die werk in Oost-Indië zoekt.	Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.
Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.	Twee Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indië gaan.
Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.	Drie Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.
Een bekwame linnennaaster.	Twee Dames zoeken plaatsing als Steno-graaf, ook voor les geven.
Drie jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.	Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonden gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.
Twee geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.	Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de éne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.
Een Dames geven in teekenen en portretschilderen.	Eene Juffrouw voor Depôthoudster.
Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.	Twee geg. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.
Twee Dames voor pianolessen.	Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.
Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.	Een Dame voor administratieve betrekking.
Eene Dame te Leiden voor het maken van uitzetten.	Drie jonge Meisjes om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.
Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).	Een geg. Conducateur der art. O.-I., met uitstekende aanbevelingen, voor admin betrekking, toezicht houden in fabriek, concierge, enz.
Eene Dame voor Zanglessen.	
Twee gep. of, reeds enige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.	

INGEZONDEN

Aan de Redactie-Commissie van het
Koloniaal Weekblad.

Drijfrijst.

Wanneer tot drijfrijst ook gerekend behoort te worden de padi, die geplant wordt op modderbanken over de monding van een rivier (zie Koloniaal Weekblad van 24 September 1903, No. 28, bladzijde 3 kolom 1), dan zal onder die rijstsoort ook opgenomen kunnen worden de padi, die indertijd geplant werd, en wellicht ook nu nog geplant wordt, in de „Baai van Sidajoe“.

Als een gevolg van de verlegging van de monding der Solo-rivier naar Oedjong-pangka, stroomde het Solo-water, zoodra de oude riviermonding in December 1885 was afgesloten, door de gebaggerde coupure in de baai van Sidajoe en deponeerde aldaar de bekende, enorm grote slijbmassa's.

De baai van Sidajoe had in 1884 eene gemiddelde diepte van 350 Meter. In 1891 was die diepte slechts 150 Meter. Er waren in 6 jaar 94 miljoen kubieke meters slijb gedeponeerd.

Tengevolge van dit slijbdeposito ontstonden in de baai uitgestrekte modderbanken, die in 1891 reeds tot eene oppervlakte van ongeveer 1700 Hect. zoo hoog waren, dat ze met padi konden worden beplant. Ze werden met voordeel beplantbaar geacht (in den west-mousson), wanneer ze 0.80 Meter boven den gemiddelden zee-waterstand lagen.

Echter mochten op die banken geen galangans¹⁾ worden aangelegd, omdat de regelmatige opslibbing daardoor zou worden tegengehouden. Tot sawah's waren ze dus niet te maken. De omwonende bevolking, schaars of in het geheel niet in het bezit van sawah's, kreeg vergunning om ze te bezaaien.

De oogst bracht gewoonlijk zeer veel op, zoodat voor het occupeeren van die nieuw gevormde gronden uiterst veel animo bestond. Het Bestuur was dan ook spoedig genoodzaakt, zich met dat nieuwe grondgebied te bemoeien en de gronden naar elks aanspraken in billijkheid te verdeelen. Maar niet langer dan voor een jaar telkens. In 1888 heeft de eerste verdeling plaats gehad.

Zoodals boven is gezegd, was de oogst overvloedig, maar, naar men beweerde, was de rijst, hoewel goed van smaak, niet geschikt om lang te worden bewaard. Was dit ook het geval met de rijst afkomstig van de modderlanden voor de monding van de Timanoek, waarvan de Heer G. N. Verloop gewag maakt? En is dat ook altijd zoo met drijfrijst?

Nijmegen, 26 September 1903.

J. L. PIERSON.

1) Kleine bedijkingen tusschen de rijstvelden.

Van vreemde Koloniën.

Kroniek. In den Wetgevendend Raad van Engelsch-Indië is onlangs de zaak van P. W. Bain, een theepiantier van Siltjar, ter sprake gebracht. De man werd beschuldigd den dood van een koelie op zijn geweten te hebben, doch door het gerechtshof te Calcutta ontslagen van rechtsvervolging, naar het evenwel schijnt niet wegens onschuld aan het, ten laste gelegde feit, maar het lid van genoemden Raad, sir Denzil Ibbetson, aandrang op nieuwe behandeling der zaak, waartoe het echter waarschijnlijk niet zal komen.

De Times bracht de kwestie weder op het tapijt van een ivoren ameublement, dat de maharadja van Benares in ruil voor een dubbelloopsgeweer aan lord Curzon, den engelsch-indischen onderkoning, zou hebben afgestaan. Het Cijl-blad neemt een brief van den maharadja uit de, te Allahabad verschijnende Pioneer over, waarin Praboe Narain verklaart, dat hij bedoeld ameublement als geschenk voor den onderkoning bestemd had, maar dat deze daarvan niet hooren wilde, waarna bedoelde ruil tot stand kwam, waarmee de maharadja erg in zijn nopjes beweert te zijn. Dat zulk een ruil bevoorliefd zou zijn aan het prestige van den hoogsten vertegenwoordiger van het moederland gezag of dit niet benadeelen, al weet men in het onderhavig geval, dat lord Curzon het best doen kan door zijn huwelijk met een rijke Amerikaansche, meenen wij te mogen betwijfelen.

In Canada moet de graanoogst veel te lijden hebben gehad van de jongste stormen. De oogst voor dit jaar wordt op 57 miljoen bushels geschat tegen 97 miljoen in het vorige jaar. Van dien grooten oogst heeft men ten vorigen jare betrekkelijk weinig profijt gehad. Niet minder dan 20 miljoen bushels werden den zwijnen of aan het vee voorgeworpen, omdat er ter markt geen behoorlijken prijs voor werd geboden.

Voor Australië is het groote feit van den dag het aftreden van sir Edmund Barton, den aartsprotectionist, als eersten minister van het gemeenebest.

Het besluit van den heer Barton om zijne politieke machtstelling er aan te geven, teneinde de betrekking van opperrechter bij het federaal hoog gerechtshof te aannemen, zal wel niet in de laatste plaats moeten worden geweten aan de omstandigheid, dat de arbeiderspartij, die wegens de leuze van een blank Australië zich onder de regeeringsvaan had geschaard, den 8en September II. haar een nederlaag had helpen toebrengen. De heer Barton zal begrepen hebben, dat de dagen van het protectionisme voor Australië zijn geteld. Zijn ambtgenoot Deakin zal zich met de leiding van het kabinet belasten tot de aanstaande verkiezingen voor het parlement, die waarschijnlijk ten gunste van de vrijhandelaren zullen uitvallen. Voor den engelschen uitvoerhandel zou dat een buitenkansje wezen, daar de leider der partij, G. H. Reid, onlangs in het parlement betoogde, dat de, van engelsche goederen geheven rechten met 50 percent behoorden te worden verminderd, zonder daarvoor eenige compensatie van het moederland te verlangen.

Duizend kameelen en duizend lichte inlandsche karenen zijn uit Engelsch-Indië, met bestemming naar Somaliland verzonden. Nu kan eerlang weer op den dolen Mollah worden losgetrokken, die zich intusschen, trots alle pogingen der Engelschen, om te en bij Aden en, met medewerking van Italië, ter Somaliekust den smokkelhandel in wapenen en munitie te fnuiken, weer behoorlijk van geweren en patronen zal hebben weten te voorzien.

In Zuid-Nigeria, waar de engelsche bevelhebber, kolonel Montanaro, een hoofd der Benins op zijn plaats moet zetten, heeft zich onlangs een duitsch-engelsch incident voorgedaan. Toen de gouverneur van Kameroun, von Puttkammer, met het gouvernementssjacht „Herzogin Elizabeth“ Oud-Kalabar aandeed, zondigden twee ondergeschikte negerbeambten van den dienst der engelsche douane zooozer tegen de regelen der internationale beleefdheid, dat de commandant aan de bemanning van het jacht last gaf om de engelsche beambten met de bajonet van boord weg te prikken. De beide kroeskoppen wachtten de nadere kennismaking niet af. De een liet zich langs zij in zijn boot zakken, terwijl de ander zich aan den boeg in veiligheid stelde. Men scheen te Oud-Kalabar niet te weten, welke bezoeker zich aan boord van het duitsche jacht bevond, want eerst toen de Duitschers aan den wal gekomen waren om verontschuldiging te eischen voor den, aan het Schwarz-Weiss-Rot aangedanen smaad, kwam men er achter, dat de „Herzogin Elizabeth“ een duitsch gouvernementssjacht was en gouverneur von Puttkammer zich daar aan boord bevond. Excuses werden gemaakt en aangenomen.

Uit Lagos in West-Afrika wordt bericht, dat een speciale trein, uitsluitend met katoen geladen, van Ibadan naar Iddo was afgezonden. De katoen-cultuur schijnt daar dus, in korten tijd, groote vorderingen te hebben gemaakt. Het product wordt langs den spoorweg en overzee vrachtvrij vervoerd.

Engelsche humaniteit, die tot de oprichting der concentratie-kampen leidde, waar men grijsaards, zieken, vrouwen en kinderen liet verhongeren, uit vrees, dat ze het in het veld niet al te ruim zouden hebben en misschien last zouden krijgen van de zwarte huurlingen, uit zich op Sint Vincent, dat bij gelegenheid van de uitbarsting van de Montagne Peleë op Martinique zooo veel te lijden had, op soortgelijke wijze tegenover de slachtoffers der ramp. Dezen heeft men toen in de haast in loodsen en tenten ondergebracht en hen in die primitieve, nu onbewoonbare verblijven, zoo goed als geheel aan hun lot overgelaten. De, op dat eiland verschijnende Times roept erschande over. Maar Sint Vincent is een dier koloniën, waar in de toekomst toch niets meer van zal te halen wezen, dus valt het te betwijfelen, of de engelsche regering zich het lot der ongelukkige bewoners van het eiland zal aantrekken.

Iets anders is het, waar het een lang vergeten en verwaarloosde, maar voor ontwikkeling vatbare kolonie als Britsch-Honduras betreft. De kans bestaat, dat het sedert 1887 hangende vraagstuk van den aanleg van een spoorweg van Belize naar het achterland en de provincie Peten van het staate Guatemala eerlang zal worden opgelost. Het ministerie van kolonie heeft gelast eene nieuwe opname te doen in verband met den voorgenomen spoorwegaanleg. Hoe het met de verkeerswegen in de kolonie op het oogenblik gesteld is, ontleenen wij aan een, in de londensche Times opgenomen schrijven:

„De rivieren zijn de eenige verkeerswegen. Er bestaan geen wegen, behalve een muldierpad over de savanna's naar Libertad. Tot dit jaar was er geen telegraaf, en voor die men er nu heeft, is men afhankelijk van de gunst der mexicaansche militaire autoriteiten.“

Het antwoord van koning Leopold, als soeverein van den Congo-staat, op de nota der engelsche regering moet nog al op een poos staan. Aan de Times werd uit Brussel meegedeeld, dat de inhoud van dat antwoord zorgvuldig geheim gehouden werd maar dat het toch bekend was, dat koning Leopold de beschuldigingen, betrekking hebbende op wredeheden, afwijst als gegrond op onbetrouwbare getuigenissen, het denkbeeld eener scheidsrechterlijke uitspraak, het onverenigbaar met zijn soevereine rechten, verwerpt en in het algemeen blijft gaf van een vasten wil en zelfvertrouwen. De engelsche regering en de duitsche koloniale partij, die in deze, hoogst onbaatzuchtig en gedreven door een gevoel van rechtvaardigheid? en menscheijkheid? helpersdiensten verrichten, zullen nu maar moeten zien, hoe ze zich uit dit geval moeten redden, dat voor den Congo-staat wel met een sissert zal afloopen. Het zal ons benieuwen, waaraan de, in een steegje van de wijk Victoria te Londen gevestigde maatschappij tot bescherming der inboorlingen, waarvan de heer Fox Bourne secretaris-generaal is, nu den blik zal richten voor een nieuwe campagne, in het belang van den engelschen handel en van privaatrebelangen, nu de door haar, onder het voorwendsel van menscheilvendheid, op touw gezette veldtocht tegen den Congo-staat hoogstwaarschijnlijk op een failure zal uitloopen. De koelie-beulen van Assam zullen door haar wel met rust worden gelaten. Onder de plooiën der Union Jack gebeuren geen ongerechtigheden.

Ten opzichte van Marokko schijnt iets aan 't handje te zijn. In den laatsten tijd hebben fransche koloniale specialiteiten, als de heeren Etienne en Chailley Bert, herhaaldelijk hun licht doen schijnen over de marokkaansche quaestie, de laatste nog zeer onlangs in verband met de troebelen in het Zuid-Oranische, die wel eens worden toegeschreven aan den hoogst onbedreigenden staat van zaken in het naburig sultanaat, maar in werkelijkheid oorsprong vinden in de botsing tusschen twee beschavingen, die het gevolg is van de vorderingen, welke de fransche heerschappij in het zuiden van Algiers maakt. De heer E. B. gaf in de Dépêche Coloniale zijne meening en die van de koloniale partij ten opzichte van de, in Zuid-Oran en tegenover Marokko aan te nemen gedragslijn als volgt weer:

„In het Zuid-Oranische geen groote expeditie, doch een nieuwe militaire- en bestuursorganisatie; minder versterkingen en meer, niet alleen mobiele, maar vlug in hun beweging zijnde troepen, die in staat zijn om den strijd tegen de nomaden te voeren en hen te ontmoedigen, zoodals tegenover de Toearegs werd bereikt. Tegenover Marokko geen bedreigingen, geen geweldtaden, geen verspillen van menschen en geld; maar voorzichtigheid, geduld, beleid, vrede, een verstandige staathuishouding, en in plaats van een omverwerpen van het bestaande, eene wijselijk voorbereide en bekwaam geleide evolutie.“

Om dit doel voor Marokko te bereiken werd en wordt het fransche protectoraat over dat sultanaat noodig geacht. En nu wordt van verschillende zijden aan fransche, engelsche en duitsche bladen gewag gemaakt van een algemeene west-europeesche entente, waarvan de berlijnsche correspondent van de Morning Post de strekking in de volgende bewoordingen weergaf:

„Frankrijk krijgt carte blanche ten opzichte van Marokko. Italië zou zich Tripoli zien toewijzen; het engelsch protectoraat over Egypte worden erkend en versterkt; Spanje met eenige concessien van fransche zijde en Duitschland met handelsvoorrechten in Marokko tevredengesteld.“

De aan Spanje te doene concessien zouden waarschijnlijk in de richting van de Rio d'Oro, aan de west-afrikaansche kust, ten nadeele van het nieuwe keizerrijk (?) van den Sahara moeten worden gezocht. Het bestaan der entente wordt voorloopig door ge-

zaghebbende stemmen ontkend.

De toestand in Australië. In den laatsten tijd gaan vele landverhuizers uit Nieuw-Zeeland en Australië elders hun geluk beproeven. De heer Pearse, die de reis van Nieuw-Zeeland naar Engeland over Argentinië maakte, en aan boord verscheidene landverhuizers voor laatstgenoemd land aantrof, getroostte zich de moeite om de lieden te ondervragen, naar hun heengaan uit het zoogenaamde paradijs van den werkmans. Het antwoord was onveranderlijk hetzelfde. Zij vertrokken omdat ze geen kans zagen om zich hooger op te werken. De arbeiders-wetgeving van de laatste tien jaren heeft den arbeidzamen, spaarzamen werkmans op eene lijn gesteld met den luien, verkwistenden arbeider. Het minimumloon is tevens tot maximum-loon geworden.

De heer P. verklaart dan, naar aanleiding van zijne ondervinding van 13 jaren, dat de democratie, in Australië de toonaangeefster, heeft gefaald. De zaken zijn er zoo lang gaande gehouden door het gemak, waarmee men te Londen geld kon opnemen, en door den verkoop van land, waarvan de opbrengst tot de gewone inkomsten werd gerekend.

Onder de maatregelen van wetgeving, die in de laatste jaren werden genomen, haalt schrijver er eenige aan, die zijne goedkeuring niet wegdragen, zoo o.a. de staatspensionneering van ouden van dagen, een premie op het gemis van spaarzaamheid geheeten; de wet op de vroege sluiting der winkels, die in het belang van groote firma's in de steden werkte, maar vele kleine winkeliers in de buitenwijken, die hoofdzakelijk des avonds zaken deden, ten onder bracht; en de instelling van scheidsrechters tusschen arbeiders en werkgevers, wier uitspraak nu om de minste kleinigheid wordt ingeroepen. Het gevolg hiervan zou zijn geweest, dat het geld uit verschillende industriële ondernemingen werd teruggetrokken, om hetzelve in het buitenland te worden geplaatst, hetzelve bij de banken te worden gedeponeerd.

Het toekennen van tractementen aan de leden van het parlement heeft een klasse van beroepspolitici in het leven geroepen, die tot niets anders nut zijn, en voor wie de gave van het woord een middel van bestaan geworden is.

De heer P. wil nu dat Australië zich met één gouverneur en zijn staf zal vergenoegen, dat er één bonds-regering zij en een kleine locale raad in elken staat, ter vervanging van de 12 vertegenwoordigende lichamen met hun 600 leden in de verschillende staten. De vertegenwoordiging van de kolonie te Londen kan tot één agent-generaal en zijn staf beperkt worden. Kortom er behooren ingrijpende maatregelen van bezuiniging en van bestuur te worden genomen om den toestand der kolonie, dien de heer P. beklagenswaard noemt, te verbeteren.

De uitspraak van den schrijver, dat de toestand het uitvloeisel zou zijn geweest van de heerschappij der democratie in het midden latend, als niet tot ons ressort behoorende, constateeren wij slechts, dat in den laatsten tijd werkelijk vele lieden uit Australië en Nieuw-Zeeland naar Canada, Zuid-Afrika en Argentinië togen, zoodat het den australischen bureu van ons indisch koloniaal rijk niet geheel voor den wind blijkt te gaan.

Engelsch-Indië. Aan het, onlangs aan het engelsche parlement aangeboden Koloniaal Verslag van Engelsch-Indië ontleenen wij de volgende gegevens:

Het tienjarig tijdvak, dat in Maart 1902 eindigde, was hoogst rampspoedig. In 1896-1897 heerste hongersnood over een uitgestrekt gebied van 300,000 vierkante mijlen, met een bevolking van 63 miljoen zielen, en in 1899-1900 over een uitgestrekt gebied van 400,000 vierkante mijlen, met een bevolking van 60 miljoen zielen. In Juni 1896 moesten 4 miljoen en toen de tweede hongersnood zijn hoogtepunt bereikt had, 6 miljoen menschen worden ondersteund. Pest, cholera en koorts, benevens de aardbeving en de cyclonen, waardoor in 1897 Assam en Bengalen werden bezocht, droegen er toe bij om genoemd tijdvak tot een der meest rampspoedige voor de kolonie te maken.

Verscheidene militaire expeditien waren noodig om de onrustige stammen aan de noordwestelijke grenzen tot rede te brengen. In den Tirah-veldtocht van 1897 werden niet minder dan 43,700 man troepen gebruikt. In de inlandsche staten werd de engelsche invloed aangewend om buitensporigheid van de zijde der heerschers tegen te gaan en het lot der inwoners te verbeteren. Er is een keizerlijk cadettenkorps opgericht, samengesteld uit leden van inlandsche aristocratische families.

Het plaatselijk zelfbestuur maakte in het afgelopen tijdvak goede vorderingen, met name de gemeentebesturen, die veel hebben tot stand gebracht. Minder valt te prijzen over de districtsbesturen ten plattelande, maar deze instellingen zijn van meer recenten datum en hare functien niet van zoo groot belang als die der besturen der groote gemeenten.

De cholera sleepte van 1892 tot 1902 4 miljoen personen ten grave en de pest van September 1896, toen deze ziekte zich het eerst in de kolonie openbaarde, tot Maart 1902 1 miljoen menschen. De maatregelen tot desinfectie, die in den eersten tijd aanleiding gaven tot onlusten, werden verzacht en ondervonden nu minder tegenstand. Onder de europeesche manschappen van het leger kwamen en komen nog vele gevallen van tyfeuze koorts voor. Het aantal burgerlijke hospitalen en ziekeninrichtingen is met 25 percent toegenomen.

Eerstige financieele moeielijkheden in den aanvang van het laatste tienjarig tijdvak, leidden tot de vaststelling van de waarde van den roepie op 1/15 pond sterling. Niettegenstaande afkeurende critiek en sombere voorspellingen, is deze maatregel met goed succes bekrond. Het bestuur kan nu met juistheid zijn verplichtingen schatten; de handel is bevrijd van het speculatief element, dat zijn aanzijn dankte aan de fluctuatien der zilverwaarde van den roepie; en het kapitaal toont zich meer bereid om te trachten zich in de kolonie productief te maken. Voor katoenen goederen werd, tengevolge van protesten der fabrikanten van Lancashire, een invoerrecht ten bedrage van 3½ percent naar de waarde vastgesteld en een overeenkomstig accijnsrecht op het inlandsch product.

In verband met de groote vorderingen van den handel en van de inlandsche katoenspinnerijen nam de uitvoer van oliezaden, ruwe katoen en katoenen garens, ruwe jute en jute-goederen, thee, rijst, huiden en vellen toe. Daarentegen nam de uitvoer van zijde, tarwe, indigo en koffie af.

Heele landstrecken werden door uitbreiding der irrigatie, voornamelijk in Pendjab, voor den landbouw geschikt gemaakt. In de Chenab kolonie werden in tien jaren tijds 1,433,700 acres in cultuur gebracht door, uit dichter bevolkte streken, gemiddelde lieden.

Boekaankondiging.

Ter recensie werden ons toegezonden twee deelen „Studiën en Beschouwingen“ door Boeka, het eerste, gedagteekend Mei 1903 en getiteld „Tropisch Nederland“ is verdeeld in twee Boeken, waarvan Boek I handelt over de Verhouding tusschen Europeeschen Tropisch-Nederland en Boek II over de Verbetering der positie van Tropisch-Nederland op verschillend gebied.

Het tweede deel draagt tot opschrift „Bestuur van Oost-Indië“, is gedagteekend Augustus 1903 en vormt Boek III van de „Studiën en Beschouwingen.“

Wanneer wij mededeelen, dat beide deelen tezamen 434 bladzijden groot-octavo te lezen geven en daarbij wijzen op de omvangrijkheid van de behandelde onderwerpen, dan zal het niemand verwonderen, dat wij ons nu nog, tot de bloote aankondiging bepalen. Hetgeen Boeka reeds geschreven heeft, moet een ieder, die in koloniale zaken en toestanden belang stelt, nopen om deze nieuwe pennevrucht van den schrijver ter hand te nemen. De uitgever, de heer F. van Rossen te Amsterdam, zorgde voor een behagelijken vorm en een mooie prettig te lezen letter.

Op het titelblad van het eerste deel wordt het geheim van den pseudoniem Boeka opgeheven. Hij is die van den heer P. C. C. Hansen Jr., een bekend medewerker van het weekblad De Amsterdammer.

Te Paramaribo bij H. B. Heijde werd uitgegeven een **Nederlandsch-Maleisch Zakwoordenboek** en **Samenspraken**, saamgesteld door C. F. Horn, translateur voor de Javasche, Maleische en Madoereesche talen, met medewerking van F. W. Morren.

Dit boekje werd geschreven, met het oog op den voortdurenden aanwas der Ned-Indische immigranten in Suriname; de woordenlijst en de gesprekken zijn gericht op den omgang van werkgevers, opzieners, ambtenaren, doctoren enz. met de Javanen; het dialect en de samenvoeging der woorden zijn, zoodals ze in Semarang, het centrum der werving, voor het Maleisch gebruikt worden.

De prijs van 't boekje werd ons niet opgegeven, maar 't is zeker ook hier wel in den boekhandel en zal zeker niet duur zijn. De heeren H. en M. hebben praktisch werk verricht.

Van het **Koloniaal Museum** kregen wij eene 2e, veel vermeerderde uitgave van het hoofdstuk **Speerijen** van den **Beschrijvende Catalogus**. Saamgesteld door den oud-Hoofdspecteur der Cultures Dr. K. W. van Gorkum, behoeft het geen bijzondere aanbeveling meer. Het handelt over peper, kruidnagelen, kaneel, muskaatnoten en foelie. — De prijs in den handel is f 0.50.

Bureau voor Handelsinlichtingen.

Op 29 September i.l. werd dit Bureau, gelegen in de Oudebrugsteeg, vlak bij de Nieuwe Beurs te Amsterdam, door den Voorzitter den heer O. Kamerlingh Onnes geopend.

Wel verklaarde deze in de bij die gelegenheid gehouden rede, dat hij Zuid-Afrika boven alle andere in de inrichting geherbergde landen, als „huiskind“ het meest welkom heette en dat: zoo ergens, dan in Zuid-Afrika op dit oogenblik noodig „is de volle „ontplooiing van alle Nederlandsche werkracht, alle „sympathie en alle energie“ maar toch werden door samenwerking met het Koloniaal Museum te Haarlem, Nederlands eigen Koloniën als arbeidsveld voor de vaderlandsche werkracht, sympathie en energie niet geheel vergeten. In het genre der bekende monsterverzamelingen voor de scholen, doch eenigzins uitgebreider, werd ook aan het Bureau voor Handelsinlichtingen eene collectie afgestaan, die door belanghebbenden kan geraadpleegd worden.

Onze vertegenwoordiger bij de openingsplechtigheid schrijft ons verder, dat door den Directeur van het Koloniaal Museum nog iets werd meegedeeld omtrent de kans op belangrijken afzet van Java-thee in Rusland, maar door plaatsruimte moeten wij dit bewaren voor een volgend nummer.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned-Indië. 1903. afl. 4.
H. F. Boll en J. K. F. de Does: Onderzoekingen over immunisatie tegen veepest.

De Indische Mercur. 29 Sept. 1903. no. 39.
Dr. C. L. van der Burg: Koloniale gezondheidsleer. — G. P. G. Harloff: Eene beschouwing over de particuliere koffiecultuur op Java (vervolg). — Verslag van het mijnwezen over het Ie kwartaal 1903. — Kina en kinine. — De Ramehcultuur. — Koloniaal Verslag over 1903. — Uitvoer van Java. — Indrukken uit Amerika. X Grand Rapids. — S. Kalf: Uit de oude doos: Iets uit de gedenkschriften van een kwajongen. — Verslagen van Maatschappijen, enz.

Berichten uit de Zendingwereld. 15 Sept. 1903.
Licht en duisternis op den zendingspost Sogae adoe, eiland Nias.

De Ingenieur. 26 Sept. 1903. no. 39.
R. A. van Sandick: Naar aanleiding van het verslag over de Burgerlijke Openbare werken in Ned-Judië over het jaar 1901 (slot).

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	9 Oct. 23 Oct.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	2 Oct. 16 "	11.30 's av.
Genoa, Nederland,	6 " 20 "	9.15 's av.

(Suppletioire verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 5.5 'smorgens.)

Marseille, Lloyd,	13 Oct. 27 Oct.	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	3 Oct. 17 "	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	9 Oct. 23 Oct.	1.—mid.
Napels, Duits. dienst,	12 " 26 "	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletioire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletioire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12 uur, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire, Fr.,	8 Oct. 8 Nov.	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	30 Sept. 14 Oct.	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	13 Oct. 27 Oct.	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genoa den 2n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

ADVERTENTIE.

P. Happel Jr.
CUISINIER.

v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Uitzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche
Stoom-Meubelfabriek.
Magazijnen ter Meubilerij.

Meubelen,
Tapijten, Gordijnstoffen etc
DEN HAAG:

HOOGSTRAAT 16.
Rotterdam. Utrecht.

Magazijn "HET ANKER"

Veenestraat 49, Den Haag.

Indische Uitrustingen
voor DAMES en HEEREN,
in alle Prijzen.

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT,
over de Prinsestraat, DEN HAAG.

Desinfectie van Vertrekken
volgens Prof. Flügge.
STOOMDESINFECTIE
EN MOTZUIVERING VAN GOEDEREN.
Machinale Stoomzuivering
van Bedveeren.
Wasschen, opmaken en
repareeren van beddegoed.

Corsmit Brossois & C.
Meubelfabrikant
DEN HAAG.

Compleete Meubilerij,
benevens verhuur van Meubilair.
Voor Benedenhuis p. maand f 15.—
» Bovenhuis » » 20.—
» geheel huis » » 40.—
Bijzondere conditiën voor repatrieerenden.
18, WAGENSTRAAT 18.

A. J. MESKER,
MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81. Telefoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILERIEN,
zoowel in koop, als in huur.

Complete Aneublementen voor geheele huizen,
boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

Gemeubelde Huizen te Huur,
waarbij

Huizen met 10 Kamers f 100 per maand.
Benedenhuizen ad f 45 per maand.
Bovenhuizen ad f 60 per maand.
Geheele Inrichtingen steeds voorradig.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

Magazijn van Muziekinstrumenten.

GEBR. KOK (Gevestigd sedert 1848)

's-GRAVENHAGE, Gortstraat 47. AMSTERDAM, St. Janstraat 81.

Speciale inrichting voor het repareren
van alle soorten Strijkinstrumenten.

Snaren, Strijkstokken, Étuis, enz. enz.

Specialiteit in Strijkstokken:

A. VIGNERON à Paris en RICH, WEICHOOLD Dresden.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Barteljorisstraat 32.

's-GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

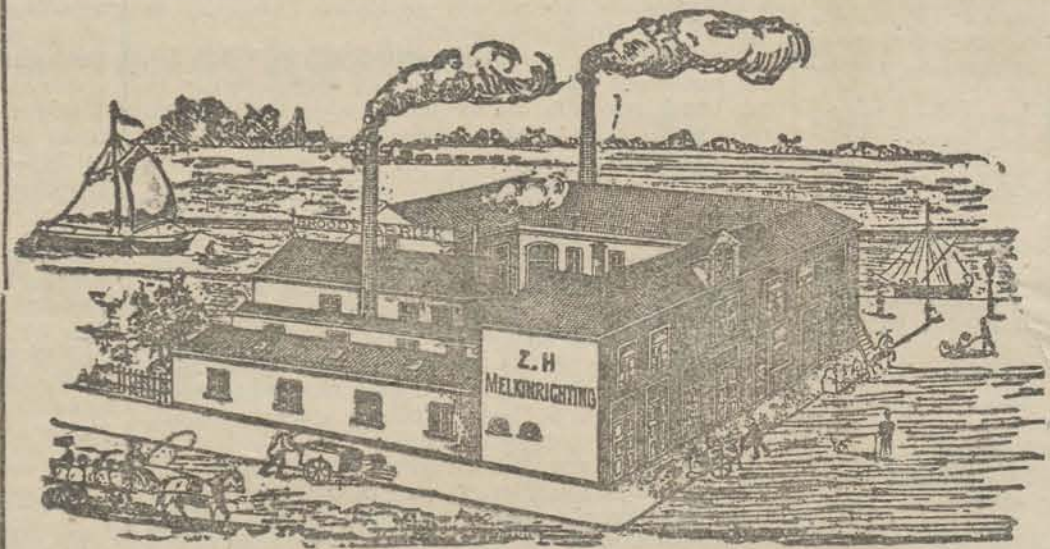
INSTITUUT VOOR

Tandheelkunde en Tandtechniek

J. DUVAL, Tandarts. JULIUS LOHAN, Tandtechniker.

Oranjeplein 91. — Den Haag. — Oranjeplein 91.

Telefoonnummer 1086.

De Zuid-Hollandsche Broodfabriek,

Waldorpstraat b/d Bijswijsche Weg,

heeft haren snellen bloei te danken aan het leveren van heerlijk brood bereid uit de
ZUIVERSTE GRONDSTOFFEN.

Speciaal adres voor

Zoet Roggebrood en Bruinbrood.

In December wordt 15 pCt. uitgekeerd, welk dividend
gewaarborgd is.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,

hoek PERPONCHERSTRAAT,
Den Haag.

Logies te bespreken
per maand, week en dag.

Mode Instituut.

Inrichting voor het Maatknippen en Costuumnaaien.

Atelier voor het vervaardigen van
Costumes en Mantels.

Gez. WEIJERMANS, Hugo de Grootstraat 62.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,
Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabrik van
Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.

Inrichting voor 't borduren van
Lambrequins, Stoelzittingen, enz.

Uitgebreide Weverij en Passementfabriek

voor de vervaardiging van Franjes, Em-
brasses en Agrementen in soliede quali-
teit en iedere verlangde kleur.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

L'Art _____ Tentoonstelling der interieurs der
dans _____ Aema Smeiter _____
l'Habitation _____ Aarde en Koperwerk van Amstelhoek
Moderne _____ Aardewerk van Utrecht, Coppens,
G. Serrurier & Cie _____ v. d. Hoogen e. a _____
Parkstraat 39, den Haag Kunst-Industrie _____

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERTVOORT 195.

Open 10 uren v.m. tot 7 uren 's avonds.
Des Zondags van 12 tot 7 uren n.m.
Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.
Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één
sambal (plat du jour) f 0.80.
Diné f 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

STAAT

voor aanvraag van VERLOFSTRACTEMENT

VOOR

H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model).

Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.

Prijs 2½ cent.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

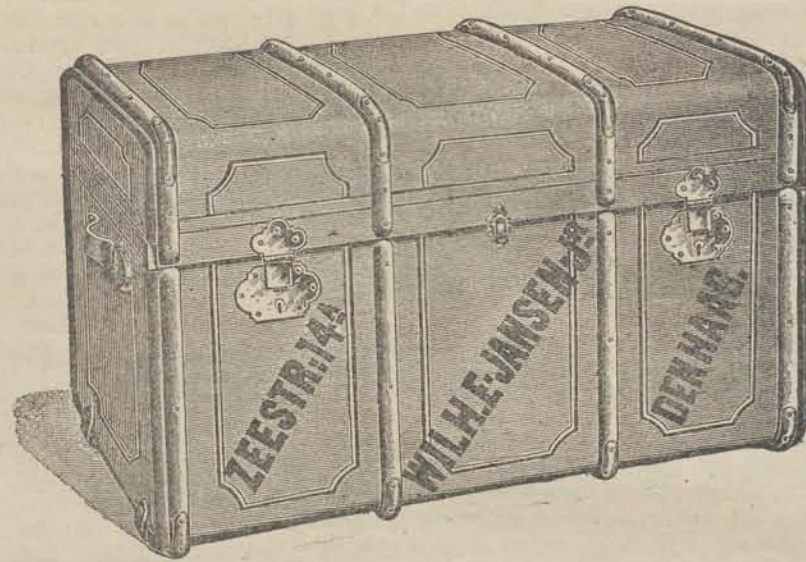
In het Garen-, Band- en Passementerie-Magazijn

DE KATOENBAAL

NOORDEINDE 15-17A

vindt men eene zeer groote sortering van vele DAMESARTIKELEN
voor Huishouding, Kleding enz.

Dr. LAHMANN'S onderkleding.

Stoomvaart-Maatschappij

"ROTTERDAMSCH LLOYD"

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
	1903	1903	1903	1903	1903
Soeraboe...	17 Oct.	29 Oct.	3 Nov.	23 Nov.	25 Nov.
Soeraboe...	31 "	12 Nov.	17 "	7 Dec.	9 Dec.
Gedé...	14 Nov.	26 "	1 Dec.	21 "	23 "
				1904	1904
Merapi...	28 "	10 Dec.	15 "	4 Jan.	6 Jan.
Gedé...	12 Dec.	24 "	29 "	18 "	20 "
		1904	1904		
Oengaran...	26 "	7 Jan.	12 Jan.	1 Febr.	3 Febr.
	1904				
Sindoro *	9 Jan.	21 "	26 "	25 "	27 "
Salak...	23 "	4 Febr.	9 Febr.	29 "	2 Maart.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

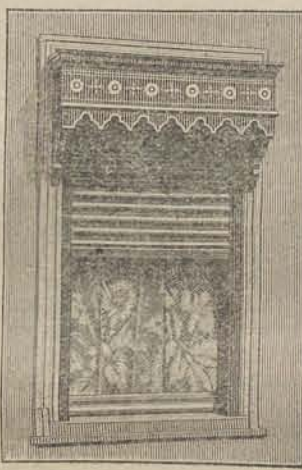
De Agenten: Eijkensluyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1 d, 's-Hage.

SIEGEL-PIANINO.

*Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandse autoriteiten, Musici en Technici.

HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl.-Indië, België en Zuid-Afrika,
EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van
Muziek-Instrumenten,

voorh. D. ANSINGH en Co., Zwolle.

HEINEKEN'S

(Oudste) Glazenwasscherij

Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.

Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.

Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.

Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”,
HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!